

IMPACTVERSLAG & PROCESBESCHRIJVING

Beweegparken gemeente Noordenveld

Hoe bewoners, welzijnswerkers en gemeente samen inzicht creëren in de sociale waarde van openbare beweegplekken.

Opgesteld door

Jouke Janze & Judith Janze — J&J Advies

Opgesteld voor

Gemeente Noordenveld & Welzijn in Noordenveld

Datum

Februari 2025

Managementsamenvatting

Wat is de waarde van een beweegpark voor de wijk? Die vraag stond centraal in dit traject. J&J Advies ontwikkelde samen met buurtsportwerkers Wouter en Marten en bewoonster-initiatiefnemer Henriette een impacttool voor beweegpark Roderveld in Roden. Niet van bovenaf opgelegd, maar van binnenuit opgebouwd — in lijn met de principes van Asset Based Community Development (ABCD).

Het proces verliep in drie fasen: een verkenning met de belangrijkste stakeholders, een co-creatie traject waarin vragen en meetmethode gezamenlijk werden bepaald, en een impactmeting waarbij 27 bewoners de enquête invulden. Bewust is gekozen voor eenvoudige, overdraagbare tools — zodat Welzijn in Noordenveld dit de volgende keer zelf kan uitvoeren.

De meting leverde waardevolle inzichten op. Deelnemers waarden het park hoog. Professionele begeleiding wordt als een duidelijke meerwaarde gezien — meer dan begeleiding door vrijwilligers. Vijf gepensioneerden gaven aan zelf een beweeggroep te willen opzetten. De meeste deelnemers zijn bereid een kleine eigen bijdrage te leveren, al is dit voor een deel een drempel.

Op basis van deze uitkomsten adviseert J&J Advies drie concrete vervolgstappen: de impacttool uitrollen naar andere beweegparken in de gemeente, een startsessie organiseren met de geïnteresseerde bewoners, en een pilot opzetten om nieuwe doelgroepen te betrekken.

Dit verslag documenteert het proces, de uitkomsten en de lessen — als blauwdruk voor elke gemeente die de echte waarde van openbare beweegplekken wil kennen en benutten.

Het proces

Wat je meet bepaalt wat je belangrijk vindt. In de voorgesprekken over de impacttool van Welzijn in Noordenveld kwam naar voren dat zowel de kwalitatieve als de kwantitatieve data gemeten moest worden. Naast de data, is het ontwerpen van de tool zelf ook impactvol geweest. Door samen aannames te checken, te bedenken wát je precies wilt meten en waarom.

In deze procesbeschrijving nemen we je mee in hoe we gekomen zijn tot deze tool, geven we aanbevelingen voor een vervolg en hebben we producten toegevoegd die helpen om een volgende meting zelf verder vorm te geven.

- Wij hebben geadviseerd en geholpen om co-creatie sessies te organiseren
- We hebben samen een impactmeting uitgevoerd op een van de beweegparken
- Stichting Welzijn in Noordenveld, de initiatiefnemers van het beweegpark, de sportcoaches en de Gemeente hebben geleerd hoe dit zelf in de toekomst uit kunnen voeren
- We adviseren hoe de stap naar implementatie het beste vorm gegeven kan worden

Vanuit jarenlange praktijkervaring met Community Development, heeft J&J Advies de impacttool vooral ingezet op hoe je de waarde van het beweegpark en het bewegen in de openbare ruimte meet vanuit het perspectief van de inwoner zelf. Dit is gedaan vanuit de Asset Based Community Development-principes en vormde een gedeeld perspectief op de te meten impact. Door deelnemers niet als eindgebruiker of klanten te benaderen, maar inwoners met krachten, talenten en ideeën, ontstond een gezamenlijke visie voor de impacttool.

De ABCD-principes gaan er vanuit dat iedereen krachten, talenten en ideeën heeft en dat dit tevoorschijn komt als je de tijd neemt om hiernaar te luisteren. Daarom hebben we geluisterd en naar boven proberen te halen wat belangrijk is en voor wie. Door de sportcoaches en de initiatiefnemer zelf met de vragen te laten komen, maar ook door in de enquête de stem van de inwoner veel plek te geven. Zo is naar voren gekomen welke sociale waarde het beweegpark heeft voor inwoners. En dat sommigen best bereid zijn bij te dragen in geld of in vrijwillige tijd.

Na overleg met Wouter, Marten (buurtsportwerkers) en Henriette (initiatiefnemer beweeggroep) kwamen we voor de impacttool uit bij drie hoofddoelen: inspraak van inwoners, het meten van aannames en het inzichtelijk maken van impact naar belangrijke stakeholders.

Veel leesplezier,

Jouke Janze & Judith Janze

J&J Advies

Het speelveld

De gemeente Noordenveld kenmerkt zich door een landelijk karakter met kerndorpen zoals Roden, Norg, Peize en Veenhuizen, en ruim 20 kleinere kernen. Met ongeveer 31.737 inwoners vertoont het inwoneraantal een lichte daling. De gemeente biedt sociale regelingen aan, waaronder de meedoen-regeling voor inwoners met een laag inkomen om deelname aan maatschappelijke activiteiten te stimuleren. Het gemiddeld inkomen per inwoner bedraagt €34.000 (per inkomensontvanger €40.600). Circa 4% van de huishoudens heeft een inkomen op of rond het sociaal minimum.

De gemeente Noordenveld heeft geïnvesteerd in verschillende openbare sport- en beweegplekken voor inwoners. Vaak worden beweegplekken gebouwd en gefinancierd (hardware) en is er een periode geld beschikbaar voor activatie en coördinatie (orgware en software).

De ontwikkeling van deze impacttool is onderdeel van die hardware, orgware en software. We gaan in op de processen achter de schermen: onderhoud, toezicht, veiligheidsbeheer en de organisatie van de beweegplek. Maar ook wordt gevraagd naar de ervaring van de inwoners van de fysieke plek zelf.

Het omvat de samenwerking tussen gemeenten, verenigingen en bewoners om de plek veilig en in goede staat te houden. Er is tot op heden onvoldoende duidelijk wat het effect is van deze plekken. J&J Advies is gevraagd een impacttool te ontwikkelen met de buurtsportwerkers van Welzijn Noordenveld en een initiatiefnemer van een beweeggroep.

Doelen:

- Duurzaamheid van de borging van bestaande en nieuwe beweegplekken
- Uitbreiding en betrokkenheid van het aantal deelnemers
- Eigen effectiviteit verhogen door zelf ontwikkelde impacttool

Beweging ontstaat niet door het hebben van voorzieningen alleen, maar door eigenaarschap, vertrouwen en initiatief bij bewoners. Wij brengen geen plan, maar een proces. Een proces waarin de Gemeente Noordenveld in drie fasen is geholpen, zodat bewoners zelf de beweging verder op gang zullen brengen. Wij zijn uitgegaan van ABCD — Asset Based Community Development.

De impacttool die is ontworpen moest gaan over kwalitatieve data (gebruik, leeftijd, type gebruiker) en kwantitatieve data (ervaren gezondheid, ontmoeting en sociale inbedding). In het gehele proces is eigenaarschap bij het welzijnsteam en de inwoners gebracht en actief gestuurd op het gebruik ervan in de toekomst op andere plekken.

Het proces is daarom uitgegaan van co-creatie, of om in ABCD-termen te spreken: uitgaan van de krachten en ideeën die er al in de dorpen waren. Een van de keuzes was om een actieve bewoner als sleutelpersoon aan het ontwerpteam toe te voegen. Met haar kennis en directe contact van de doelgroep werd de tool niet iets van bovenaf, maar van binnenuit.

Onderliggende ABCD-principes toepassen voor de impacttool

In het ontwerp van deze impacttool zijn we uitgegaan van de ABCD-principes. Om te begrijpen welke keuzes we hebben gemaakt, hebben we de belangrijkste principes hieronder uiteengezet.

Bewoners en initiatiefnemer(s) in de lead

ABCD gaat er vanuit dat iedereen talenten en ideeën heeft en dat echte verandering komt als inwoners zich inzetten voor hun omgeving. Dit was het gezamenlijke uitgangspunt bij de vragen over bewonersparticipatie. We hebben zorgvuldig nagedacht welke vragen ingaan op de bereidheid om zelf een beweeggroep te willen opzetten en wat de inwoners daar voor nodig hebben.

Tevoorschijn luisteren

Tevoorschijn luisteren wat aanwezig is en waar behoefte aan is. Dat betekent dat we met de initiatiefnemers in kaart hebben gebracht welke beweegparken er zijn, op welk beweegpark zij de impactmeting wilden doen en bepalen op welke vragen zij een antwoord willen hebben. We hebben dit gedaan door een ochtend bij hen op locatie af te spreken en alle inbreng te bundelen voor een eerste aanzet.

Overdraagbaarheid en duurzaamheid

We hebben gekozen voor eenvoudige vragen en tools, zoals Microsoft Forms en Canva, zodat het makkelijk in gebruik is en overdraagbaar is voor een volgende keer. We creëren daarmee geen afhankelijkheid van een extern systeem, maar hebben de initiatiefnemers in staat gesteld hier zelf mee aan de slag te gaan.

Fasering

De fasering die we vervolgens hebben doorlopen:

Fase 1 – Verkenning & kick-off

- Er is een eerste analyse gedaan van de beweegparken zoals bekend in de gemeente Noordenveld, waarbij we de speeltuinen hebben uitgesloten van dit onderzoek.
- In een gezamenlijke online kick-off met de belangrijkste stakeholders is bepaald te gaan voor beweegpark Roderveld, dat als blauwdruk kan worden gebruikt voor de andere beweegparken.
- In een fysieke bijeenkomst in Roden is er met de belangrijkste sleutelpersonen de aannames, scope, verwachtingen, doelen en vragen ontwikkeld voor de impacttool.
- In de enquête is vooral ingestoken op de beleving van deelnemers, het effect op hun gezondheid en besproken voor wie deze uitkomsten relevant zijn.

Fase 2 – Co-creatie & analyse

- Er is enthousiasme ontstaan, omdat de impact van binnenuit werd gezien en er niet een bestaande tool van buitenaf op het park werd afgenomen.

- De co-creatie sessies zijn uitgevoerd met inwoners en welzijnswerkers, en er is contact en advies geweest voor de juiste integratie. De beleidsmedewerker van de Gemeente is op de hoogte gebracht. In een volgende impacttool zou het goed kunnen zijn om ook mensen vanuit zorg, onderwijs, sport en ondernemers uit te nodigen.
- De impactmeting is ontworpen en uitgevoerd op beweegpark Roderveld, waar Henriette kartrekker is en waar veel kwetsbare mensen komen voor wie dit beweegmoment heel betekenisvol is.
- De impacttool (kwalitatief en kwantitatief) is ontwikkeld en door 27 personen ingevuld. Er is een fysiek moment gepland, waarbij mensen die minder digitaal vaardig zijn ook de mogelijkheid hadden hun mening te geven.
- Het tijdelijke projectteam bestond uit een inwoner en twee buurtsportwerkers. Zoals eerder genoemd zou het wenselijk kunnen zijn dit bij een volgend park uit te breiden met de sportaanbieder, en waar mogelijk andere stakeholders.
- De manier van meten die gekozen is, ook vanwege schaalbaarheid, is het laten invullen van een online enquête, met vooraf bepaalde vragen over de uitkomst die de buurtwerkers en de inwoner belangrijk vonden.

Fase 3 – Impactmeting & borging

- De impactmeting is uitgevoerd op één beweegpark. Door het goede contact dat de sleutelpersoon heeft, zijn er heel snel antwoorden verzameld. De geplande bijeenkomst om antwoorden te verzamelen en door te praten is uiteindelijk afgezegd omdat er slechts één iemand interesse had getoond.
- In de evaluatie werd benadrukt dat alle vooraf gestelde aannames en punten die Wouter, Marten en Henriette wilden weten naar voren zijn gekomen.
- Opvallende punten: op dit beweegpark komen met name senioren die met pensioen zijn. Een aantal wil met hulp een eigen groepje opzetten. De beweegmomenten door een professional worden beter gewaardeerd dan door een vrijwilliger. Men is bereid een bijdrage te doen, maar voor zeven personen zou dit een reden zijn om niet meer mee te doen.

Resultaten

We hebben van tevoren bepaald dat de resultaten nodig zijn voor: 1) bewoners — een krachtige manier om niet alleen naar hen te luisteren maar ook iets te doen met waardevolle ideeën en feedback; 2) intern — als welzijnswerkers en initiatiefnemers op de beweegparken, om aannames te checken; 3) stakeholders — met zowel kwalitatieve als kwantitatieve data richting stakeholders communiceren wat de impact van het beweegpark is.

De vijf categorieën

Vanuit Noordenveld zijn er vijf categorieën aangedragen die opvielen en in de impacttool naar voren zijn gebracht:

- Waardering van het park in het algemeen
- Het belang van de professionele begeleiding
- Bereidheid onder de deelnemers om iets te willen betekenen voor hun wijk of het beweegpark
- Naast het bewegen op het beweegpark ook actief bij "reguliere" verenigingen (het park is geen concurrent daarvan)
- Financieel: wie is bereid om iets te betalen en voor wie is dit een struikelblok?

De resultaten zijn te lezen in Microsoft Forms, het Impactrapport en de Factsheet.

Enquête vragenlijst (Microsoft Forms)

We hebben bewust gekozen voor een eenvoudige tool als Microsoft Forms. Dit is een relatief eenvoudige online tool die zonder al teveel voorkennis gebruikt kan worden om impact te meten via een enquête. De ervaring leert dat initiatiefnemers en buurtwerkers niet altijd de kennis of de tijd hebben om uitgebreide tools te gebruiken. Deze aanpak was pragmatisch en werkte meteen: resultaten konden direct worden ingezien.

De kracht van een impacttool die dicht bij de ervaring van inwoners blijft, is dat deze is ontworpen en uitgevoerd door hen zelf. Ons advies is om dit niet zelf te hoeven doen, maar bij de inwoners te kijken of iemand dit kan — of in het team, en anders extern. Dat is ABCD werken: eerst in de wijk, dan in je team en dan extern inhuren.

Er is een duplicaat link gedeeld, zodat de enquête nogmaals gebruikt en aangepast kan worden.

Impactrapport (PowerPoint)

Het impactrapport kan worden gebruikt voor intern gebruik en eventueel extern met stakeholders. Het beschrijft de impacttool en geeft de resultaten op een fraaie wijze weer.

Factsheet (PDF)

Het meten van effecten is stap 1, het op een aantrekkelijke wijze presenteren is stap 2. We hebben een format gedeeld in Canva dat hergebruikt kan worden voor volgende impactmetingen. Enige kennis van ontwerpen en data-analyse is daarbij handig.

De factsheet is voor extern gebruik en kan gedeeld worden met bewoners en collega's van welzijn. Het is een eerste 'praatplaat' die kan dienen om uitleg te geven over de vijf belangrijkste punten van impact van het beweegpark in Roden.

Advies implementatie kansrijke initiatieven

Vanuit de sportcoaches van Welzijn in Noordenveld zijn er drie punten die worden genoemd om concreet aan de slag te gaan met de uitkomsten uit de impacttool en het gezamenlijke proces:

- We willen in contact komen met de mensen die hebben aangegeven iets te willen betekenen voor het beweegpark of voor de wijk.
- Verder willen we richting de gemeente aangeven dat professionele begeleiding op het park echt als meerwaarde wordt gezien door de deelnemers. Hopelijk zorgt dit ervoor dat de gemeente structureel geld beschikbaar stelt voor de begeleiding op de parken.
- Daarnaast gaan we concreet kijken wat we gaan doen met een eventuele eigen bijdrage.

Vanuit J&J Advies geven we daarnaast advies op drie kansrijke initiatieven die nader uitgezocht kunnen worden:

Impact vergroten

Voer dit onderzoek uit op de andere beweegparken. Betrek bij het ontwerpen van de vragen naast bewoners en beweegprofessionals ook beleidsmakers. Vanuit elke hoek kan inbreng worden geleverd die bijdraagt aan de impact die je samen wilt meten. Zo ontstaat een impacttool vanuit de systeem- en leefwereld samen, om tot inzichten te komen in wat écht belangrijk is voor de lokale context.

Bewoners in de lead

Vanuit de impactmeting komt naar voren dat vijf gepensioneerden interesse hebben in het vormgeven van een beweeggroep op het park. Door de manier van vraagstelling is dit naar boven gekomen. Ons advies is met hen een startsessie te organiseren. Deze wijze van meten is een community bevragen op talenten en deze inzetten. In de enquête is naar voren gekomen dat er behoefte is aan ondersteuning bij de opstart van het initiatief. Dat hoeft niet alleen met financiën — dit kan ook met de kennis en expertise die reeds aanwezig is bij de sportcoaches en initiatiefnemer Henriette. Ook kan er gebruik gemaakt worden van het door ons ontwikkelde handboek ABCD in de praktijk voor bewoners en beweegprofessionals.

Doelgroepen verbreden

In de gesprekken kwam naar voren dat ook andere stakeholders gebruik kunnen maken van het beweegpark. Maak een lijst van mogelijke geïnteresseerden (scholen, zzp'ers, andere geïnteresseerden) en organiseer een pilot met een 'Open Gym'-karakter. Kies drie kansrijke initiatieven die een pilotperiode van 12 weken mogen invullen en een community gaan vormen. Evalueer hoe dit bevalt en zoek naar blijvende financiering als er genoeg animo is. Ook hier kan het ABCD-handboek behulpzaam zijn.

Overdraagbare principes andere gemeenten

Gedurende het proces is gesproken met het Kenniscentrum Sport en Bewegen (KSB) en is hun kennis toegevoegd. De belangrijkste punten die naar voren zijn gekomen:

- De impact en wijze van meten is niet van bovenaf opgelegd, maar besproken met de belangrijkste spelers: de initiatiefnemers en sportcoaches. Hierdoor sluit het goed aan op de vragen en behoeften die lokaal spelen.
- In veel andere onderzoeken worden met name de kwantitatieve doelen gemeten, zoals frequentie gebruik, herhaalgebruik en doelgroepen. In deze impacttool is bewust gekozen voor de 'zachte' kant van het beweegpark: impact op sociale en gezondheidseffecten.

Bijlage 1: Impact, voor wie en door wie?

Een goede impacttool helpt om:

- Impact breder te zien dan 'meer deelnemers' — je ziet ook netwerkimpact, vrijwilligersimpact en systeemimpact.
- Aan te sluiten op wijkgericht werken — sociale cohesie, eigenaarschap en samenwerking zijn direct meetbaar.
- Teams beter te laten begrijpen waarom hun werk belangrijk is. Ze zien dat een wekelijkse beweegactiviteit ook leidt tot nieuwe relaties, nieuwe vrijwilligers, nieuwe initiatieven, meer samenwerking in de wijk en structurele verandering.
- Bij subsidieverantwoording en fondsen overtuigend te communiceren over de maatschappelijke waarde.

Vier categorieën van impact

1. Gedragsverandering bij individuen

Bijv.: meer bewegen, meer meedoen, vrijwilligerswerk oppakken.

2. Kwaliteit en groei van relaties

Bijv.: meer sociale verbindingen, sterkere groepen, nieuwe netwerken.

3. Verandering in de manier van organiseren

Bijv.: meer bewoners die initiatief nemen, meer samenwerking, vrijwilligers die structureel taken overnemen.

4. Verandering in het systeem

Bijv.: duurzame samenwerking met gemeente, langdurige cultuurverandering in de wijk, structurele toename van participatie.

"Het bruto nationaal product omvat niet de schoonheid van onze poëzie of de kracht van onze huwelijken. Het meet, kortom, alles — behalve datgene wat het leven werkelijk de moeite waard maakt."

— Robert F. Kennedy, University of Kansas, 18 maart 1968